

RADOVI
Zavoda za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK 677-047.44(497.523)
Pregledni članak
Review

KRISTINA MARŠIĆ
Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno-tehnološki fakultet, Zagreb
kristina.marsic@ttf.hr

Primljeno: 29. 12. 2020.
Prihvaćeno: 24. 06. 2021.
DOI: 10.21857/yvjrdclg4y

ANICA HUNJET
Sveučilište Sjever, Varaždin
anica.hunjet@unin.hr

DOPRINOS TEKSTILNE INDUSTRIJE SJEVEROZAPADNE HRVATSKE UČINKOVITOSTI UKUPNE TEKSTILNE INDUSTRIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Tekstilna industrija kao grana prerađivačke industrije ima veliko značenje za gospodarstvo Republike Hrvatske. Ona je jedna od najstarijih industrijskih grana, a obuhvaća proizvodnju odjeće i tekstila od prirodnih ili umjetnih materijala. Tekstilni proizvodi i potreba za odijevanjem dio su esencijalne potrošnje svakog kućanstva. Proizvodnja tekstila i odjeće predstavlja vrlo visoku izravnu međuovisnost, međutim njihova povezanost s ostatkom industrije ne pokazuje pretjeranu korelaciju u razvoju. U članku se analiziraju kvantitativni pokazatelji uspješnosti poslovanja tekstilne industrije u Republici Hrvatskoj i to pokazatelji ekonomičnosti, rentabilnosti i produktivnosti, a s ciljem pozicioniranja i predviđanja budućih makroekonomskih kretanja ove industrije. Uz analizu pokazatelja uspješnosti prikazane su i vrijednosti osnovnih makroekonomskih pokazatelja kao i pokazatelji uspješnosti poslovanja pojedinih tekstilnih poduzeća smještenih u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Temeljem analize učinkovitosti željelo se prikazati značaj tekstilne industrije sjeverozapadne Hrvatske za cjelokupni razvoj tekstilne industrije u Republici Hrvatskoj te definirati smjernice za postizanje još veće učinkovitosti i budućeg razvoja ovog djela Hrvatske, ali i gospodarstva u cjelini.

Ključne riječi: tekstilna i odjevna industrija; sjeverozapadna Hrvatska; učinkovitost; analiza; poduzeća.

1. UVOD

Tekstilna industrija je među najznačajnijim industrijskim granama u Republici Hrvatskoj, a čine je sva poduzeća i poslovni subjekti koji proizvode tekstilna vlakna, pređu, tkanine, pletiva, pozamanteriju, netkani tekstil, vat, kao i pogoni za njihovo oplemenjivanje, odnosno sva poduzeća za primarnu tekstilnu proizvodnju te poduzeća za proizvodnju odjeće i drugih konfekcijskih tekstilnih proizvoda.

Razvoj tekstilne industrije u Hrvatskoj započeo je potkraj 19. stoljeća, točnije 1878. godine kada je u Čakovcu otvorena prva bojadisaonica platna u Hrvatskoj, a razvoj je nastavljen vrlo intenzivno do 1938. godine kada je poslovalo oko 30 tekstilnih poduzeća koja su osnovana od 1918. godine i koja su tada činila 5,9% osnovnih poduzeća do te godine.¹ Nakon 1918. godine poslovalo je ukupno 91 tekstilno poduzeće te su ista činila 13,9% svih tvornica osnovanih u tom razdoblju. Veliki broj ovih poduzeća započeo je s radom upravo na sjeveru Hrvatske, a najznačajnije tvornice na tom području bile su Tekstilna industrija Varaždin –TIVAR, današnji Varteks d.d. i Varaždinska industrija svile, odnosno Vis Promotex d.o.o., poduzeća koja i danas obilježavaju tekstilnu industriju sjeverozapadne Hrvatske.²

Neposredno prije Domovinskog rata tekstilna industrija bila je izuzetno važna industrijska grana jugoslavenskog tržišta. Nekoliko godina nakon završetka rata uslijedio je ekonomski pad tekstilne industrije zbog velikih gubitaka unutar samog sektora proizvodnje, a najviše kroz gubitak proizvodnje vlastitih kolekcija i linija odjevnih proizvoda. Negativni trendovi uzrok su i nastalih razmjera u području ponude i potražnje za tekstilnim proizvodima, a javili su se i problemi u području upravljanja troškovima, tehnološkom razvoju te industrije u odnosu na druge grane prerađivačke industrije te nedovoljno praćenje tržišta, kupaca i konkurencije.

Kako razvoj tekstilne industrije nije mogla pratiti proizvodne trendove vezane uz sustave nove proizvodnje, automatizacije proizvodnih procesa i primjene inovacija i novih tehnologija, proizvodnja se najviše usmjerila prema uslužnoj, tzv. lohn-industriji, koju karakteriziraju velika poduzeća koja ulažu u manje razvijene sredine radi jeftinije radne snage koje za njih vrše usluge šivanja i proizvodnje bez razvijanja i poticanja vlastite proizvodnje.³

¹ Miran DAMJANIĆ, Doprinos tekstilne industrije sjeverozapadne Hrvatske gospodarskom razvoju regije, Sveučilište u Zagrebu Tekstilno – tehnološki fakultet, završni rad, 2018.

² Kristina MARŠIĆ, Josip PETRIC, „Tekstilna industrija sjeverne Hrvatske u razdoblju od 1918. do 1929. - poslovanje tvrtki Tivar i Visa“, Tekstil, 68, (4-6), 2019., 106-111.

³ Željko BUNIĆ, „Nepovoljna industrijska struktura i nerazvijen klaster – razlozi krize Hrvatske tekstilne i odjevne industrije“, Tekstil, 53, 2004.,70 - 82.

Unatoč promjenama i poteškoćama tekstilna industrija zadržala je svoje mjesto u hrvatskome gospodarstvu i danas teži rastu i razvoju. U razdoblju nakon 2014. godine tekstilna industrija bilježi blagi oporavak te porast industrijske proizvodnje što se može zaključiti temeljem ekonomskih pokazatelja prikazanih u drugom djelu ovog rada. U trećem dijelu rada analizirani su relativni pokazatelji učinkovitosti za odabrana tekstilna poduzeća, koja svojim poslovanjem obilježavaju i doprinose razvoju ukupnog gospodarstva sjeverozapadne Hrvatske, koja posluju na području Varaždinske, Međimurske i Krapinsko – zagorske županije. Na području tih triju županija nalazi se oko 25% tekstilnih poduzeća, dakle $\frac{1}{4}$ svih poduzeća u Republici Hrvatskoj smješteno je na tom području, s toga su upravo poduzeća tih županija predmetom ove analize. Nadalje, usporedbom dobivenih vrijednosti ekonomskih pokazatelja korištenih u ovoj analizi želimo donijeti zaključke vezane uz buduća kretanja i razvoj tekstilne industrije u cijeloj zemlji.

2. MAKROEKONOMSKI INDIKATORI I UČINKOVITOST TEKSTILNE INDUSTRIJE REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. Pregled osnovnih makroekonomskih indikatora

Svjetska gospodarska kriza 2008. godine znatno je utjecala na pad realnog sektora Hrvatskog gospodarstva.⁴ Temelj uspjeha svake ekonomije jest upravo industrijska proizvodnja čije kretanje utječe na sve makroekonomske indikatore zemlje. S oporavkom svjetskog i nama bližeg europskog gospodarstva, industrijska proizvodnja Republike Hrvatske bilježila je blagi porast kroz naredno razdoblje. U ovom dijelu rada prikazani su temeljni makroekonomski pokazatelji za ukupnu industriju, prerađivačku te tekstilnu i odjevnu industriju. Tako su najprije u tablici 1 prikazani indeksi industrijske proizvodnje za razdoblje od 2013. do 2018. godine. Prikazane vrijednosti upućuju na blagi porast proizvodnje tekstila i odjeće posebno za razdoblje 2017.-2018. (indeks 2018./2017.).⁵

⁴ Ivan Damir ANIĆ, Željko LOVRINOVIĆ, Edo RAJH, Ivan TEODOROVIĆ, (ur.), „Ekonomski aspekti razvitka industrije tekstila i odjeće u Republici Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb, Zagreb, 2008.,717.-720.

⁵ Hrvatska gospodarska komora, Gospodarska kretanja, 2013-2018.

Tablica 1. – Indeksi industrijske proizvodnje
Izvor: Izračun autora temeljem podataka Hrvatske gospodarske komore („Gospodarska kretanja 2013 -2018“)

	2014. / 2013.	2015. / 2014.	2016. / 2015.	2017. / 2016.	2018. / 2017.
Ukupna industrija	101,2	102,7	105,3	102	103,1
Prerađivačka industrija	103,1	103,8	105,6	102,9	107,1
Proizvodnja tekstila C13	94,9	100,2	109	105,4	108,9
Proizvodnja odjeće C14	114,5	92,7	89	97,5	98,1

Udio tekstilne i odjevne industrije u strukturi BDP-a Republike Hrvatske vrlo je nizak, razlog tome je upravo mala dodana vrijednost ovih industrija kao i niža produktivnost rada ovih sektora. Udio tekstilne i odjevne industrije u strukturi BDP-a prikazan je u tablici 2.

Tablica 2. – Udio tekstilne i odjevne industrije u strukturi BDP-a⁶
Izvor: Hrvatska gospodarska komora („Gospodarska kretanja 2013 -2018“)

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BDP – stope rasta	-0,6	-0,1	2,3	3,0	3,8	2,6
BDP - mil.eur.	43.754,00	43.416,00	44.546,00	46.40600	48.700,00	51.496,00
Prerađivačka industrija	11,9	12,4	12,6	12,7	12,6	13,1
Proizvodnja tekstila C 13	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5
Proizvodnja tekstila C 14	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7

Slijedeći pokazatelj je struktura izvoza i uvoza u ovim granama. Prema podacima iz tablice 3 možemo zaključiti kako je u promatranim godinama tekstilna industrija više izvozila nego uvozila, dok kod industrije odjeće imamo suprotan učinak. Domaća proizvodnja trebala bi ograničiti uvoz, a nakon toga usmjeriti se više na izvoz domaćih tekstilnih proizvoda.

⁶ Hrvatska gospodarska komora, Gospodarska kretanja, 2013-2018.

Tablica 3. – Struktura uvoza i izvoza
Izvor: Izračun autora temeljem podataka Hrvatske gospodarske komore („Gospodarska kretanja 2013-2018“)

	Izvoz / Export				Uvoz / Import					
	INDEX 2014/	INDEX 2015/201	INDEX 2015/201	INDEX 2017/201	INDEX 2018/201	INDEX 2014/201	INDEX 2015/201	INDEX 2015/201	INDEX 2017/201	INDEX 2018/201
Ukupno industrija	108,4	110,8	105,6	112,5	103,1	104,1	107,7	105,5	109,6	107,9
Prerađivaka-C	108,7	111,6	106,8	112,6	104,1	100,1	109,3	107,6	108,6	107,6
Proizvodnja tekstila – C13	129,6	112,0	108,0	106,1	105,7	121,3	101,0	104,5	105,7	101,8
Proizvodnja odjeće– C14	156,5	106,0	101,5	104,8	100,7	170,5	108,1	108,9	106,2	107,0

2.2. Produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost tekstilne industrije

Suvremeni poslovni uspjeh veže uz osnovno ekonomsko načelo racionalizacije kojim se izražava nastojanje da se uz raspoložive resurse koje društvo ima na raspolaganju, poput čimbenika ili faktora proizvodnje te sredstva rada ostvare maksimalne koristi za gospodarstvo. Kako bi gospodarstvo ostvarilo taj pristup odnosno vodilo se načelom racionalizacije u svojem poslovanju ono mora što manjim ulaganjima ostvariti što veće „korisnosti“. Takve korisnosti u poslovnoj ekonomici najčešće izražavamo ostvarenim prihodima. Pozicioniranjem tekstilne i odjevne industrije na tu mjerljivu skalu, kvantitativno, pomoću tri ekonomska pokazatelja izrazili smo stupanj ekonomskog uspjeha tih industrija vezan uz postavljeni cilj odnosno početno načelo. Mjerila ekonomskog uspjeha uključena u ovu analizu poznata su kao produktivnost rada, ekonomičnost i rentabilnost i temeljna su mjerila razine uspješnosti na mikro i makro razini. Mjerenje učinkovitosti poslovanja navedenim pokazateljima daje nam stvarnu sliku poslovanja tekstilne i odjevne industrije u Republici Hrvatskoj kao i njena kretanja unutar cjelokupne industrije.⁷

⁷ Kristina MARŠIĆ, Anica HUNJET, „Analysis of the Croatian textile industry based on efficiency measurements using relative indicators of Croatian textile industry, Economic and Social Development, Book of Proceedings, Varaždin, 2020., 1-15.

2.2.1. Produktivnost tekstilne i odjevne industrije u Republici Hrvatskoj

U suvremenom tržišnom gospodarstvu svaka poslovna investicija vodi računa o potrebama tržišta. Sve veće društvene potrebe zahtijevaju i stalno povećanje proizvodnje svih, tako i tekstilnih proizvoda. Tekstilna industrija u Republici Hrvatskoj još uvijek spada u radno intenzivne industrije gdje je ljudski faktor vrlo bitan pokazatelj uspješnosti poslovanja, a time i prihoda te industrije. Učinak ljudskog rada na učinkovitost poduzeća nazivamo produktivnost ili proizvodnost rada.⁸ Ekonomskim napretkom želimo veću produktivnost rada, što znači da u istom vremenu želimo proizvesti veću količinu proizvoda, odnosno da istu količinu proizvedemo sa što manjim troškovima rada. Prema K. Marxu⁹ podizanje proizvodnosti rada podrazumijeva svaka promjena u procesu rada koja skraćuje društveno potrebno vrijeme za proizvodnju određene robe. Mjerenje proizvodnosti rada tekstilne i odjevne industrije u ovoj analizi kvantitativno je izraženo odnosom dviju varijabli i to ukupnim prihodima ovih industrija ostvarenim u godini dana (poslovni prihodi, financijski prihodi i izvanredni prihodi) i kretanjem ukupnog broja zaposlenih.¹⁰ Analiza je napravljena za razdoblje od 2013. do 2018. godine. Radi mogućih usporedbi u analizu su uključeni pokazatelji produktivnosti za cjelokupnu i prerađivačku industriju.

Tablica 4. Produktivnost po zaposlenom za ukupnu, prerađivačku, tekstilnu i odjevnu industriju.

Izvor: Izračun autora prema podacima Hrvatske gospodarske komore („Gospodarska kretanja 2013-2018“) i Državnog zavoda za statistiku („Statistički ljetopis 2013-2018“)

⁸ Stjepan DVORSKI, Vladimir KOVŠČA, Ekonomija za poduzetnike, TIVA tiskara Varaždin, 2011., 110-124.

⁹ Karl MARX, Kapital - Proces proizvodnje kapitala, Beograd, 1933.

¹⁰ Hrvatska gospodarska komora, Gospodarska kretanja, 2013.-2018.

Godina	Ukupno industrija	Prerađivačka industrija	Proizvodnja tekstila C13	Proizvodnja odjeće C14
2013.	737.057,00	779.158,21	466.741,90	245.765,35
2014.	745.427,00	802.422,39	423.889,61	243.442,98
2015.	762.772,00	800.024,15	455.540,32	254.226,18
2016.	742.119,00	775.708,87	417.642,26	312.487,55
2017.	768.385,00	753.228,59	418.602,72	307.794,37
2018.	799.145,00	861.909,00	441.843,69	324.612,63
Prosječno	759.150,00	795.474,00	437.376,00	281.387,00

Prema podacima iz Tablice 4 produktivnost tekstilne industrije dvostruko je veća od produktivnosti odjevne industrije.

2.2.2. Ekonomičnost tekstilne i odjevne industrije u Republici Hrvatskoj

Kao osnovno mjerilo efikasnosti poslovanja održava kumulativni odnos svih stvorenih učinaka i utrošenih elemenata u radnom procesu kroz određeno vrijeme. Cilj poslovanja svakog poduzeća je da utrošci poslovanja, odnosno rashodi budu što manji, a prihodi što veći kako bi se ostvarila što bolja ekonomičnost. Rezultat dobiven navedenom analizom predstavlja stupanj ili nivo ekonomičnosti. Princip ekonomičnosti temelji se s jedne strane na štedljivosti svih resursa koji ulaze u proizvodnju, a s druge strane zahtjeva maksimalni rezultat. Mjerenje ekonomičnosti tekstilne i odjevne industrije u Republici Hrvatskoj održava učinak ostvarene zarade naspram troškova poslovanja tih industrija. Kretanje koeficijenta ekonomičnosti je od 0 do 1. Vrijednost koeficijenta manja od 1 ukazuje da je poslovanje industrije ili grane industrije neekonomično, za vrijednost koeficijenta 1 kažemo da je poslovanje na tzv. „točki pokrića“, a koeficijent veći od 1 ukazuje na ekonomično poslovanje.

U tablici 5. izračunati su pokazatelji ekonomičnosti za razdoblje od 2013. – 2018. godine za ukupnu industriju, prerađivačku industriju te tekstilnu i odjevnju industriju.

Tablica 5. Koeficijent ekonomičnosti 2013. -2018.

Izvor: Izračun autora prema podacima Hrvatske gospodarske komore („Gospodarska kretanja 2013 - 2018“)

Godina	Ukupno industrija	Prerađivačka industrija – C	Proizvodnja tekstila – C13	Proizvodnja odjeće – C14	Ukupno (C13 and C14)
2013.	1,01	1,02	1,06	0,99	1,02
2014.	1,02	1,03	1,01	1,00	1,00
2015.	1,04	1,07	1,03	1,01	1,01
2016.	1,05	1,11	1,03	1,05	1,05
2017.	1,04	1,05	1,01	1,03	1,03
2018.	1,05	1,05	1,05	1,04	1,04

Iz provedene analize i izračunatih vrijednosti koeficijenta ekonomičnosti može se zaključiti kako tekstilna i odjevna industrija teže održivosti. Vrijednosti koeficijenta ekonomičnosti malo su iznad jedan čime ove industrije svim snagama djeluju kako bi im poslovanje bilo iznad granica točke pokrića tj. ekonomično.¹¹

2.2.3. Rentabilnost tekstilne industrije

Koeficijent rentabilnosti spada u indikatore efikasnosti poslovanja. Ostvarenje dobiti, odnosno profita motiv je koji pokreće svakog poslovnog subjekta i osnovni je cilj poslovanja. Rentabilnost kao najvažniji pokazatelj uspješnosti iskazuje se odnosom učinka poslovanja i utroškom resursa. U ovoj analizi promatrat će se kretanje rentabilnosti poslovanja temeljem odnosa poslovne (bruto) dobiti i ukupnih troškova poslovanja za razdoblje od 2013. – 2018. godine. Poslovna, bruto dobit označava razlika ukupnih prihoda i ukupnih rashoda na kraju poslovne godine, dok ukupni troškovi uključuju sve vrste rashoda kroz godinu dana.

Tablica 6. Koeficijent rentabilnosti 2013. -2018.

Izvor: Izračun autora

¹¹ Izračun prema dostupnim podacima Hrvatske gospodarske komore, Gospodarska kretanja, 2013.- 2018.

Godina	Ukupno industrija	Prerađivačka industrija C	Proizvodnja tekstila C 13	Proizvodnja odjeće C14	Ukupno (C13 and C14)
2013.	1,23	1,58	5,74	-0,40	1,43
2014.	2,30	2,56	0,56	0,15	0,18
2015.	3,68	6,44	2,76	0,69	1,39
2016.	5,16	9,96	2,46	1,87	4,86
2017.	4,40	4,81	1,62	2,78	2,47
2018.	5,01	5,26	5,29	3,76	4,14

U razdoblju od 2013. – 2017. godine rentabilnost tekstilne i odjevne industrije višestruko je niža od kretanja rentabilnosti ukupne i prerađivačke industrije. Međutim, iz tablice 6 vidljivo je da u 2018. godini ove industrije pokazuju rast rentabilnosti i približavanje vrijednostima ukupne odnosno prerađivačke industrije.

3. TEKSTILNA INDUSTRIJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE I DOPRINOS RAZVOJU REGIJE

Snažan razvoj tekstilne industrije sjeverozapadne Hrvatske započeo je nakon Prvog svjetskog rata kada je s radom započela Tekstilna industrija Varaždin d. d. osnovana 1918. godine i Varaždinska industrija svile d. d. osnovana 1929. godine.¹² Današnji Varteks d. d. i Vis Promotex d. o. o. svojem osnivanjem i djelovanjem imali su poseban utjecaj na razvoj tekstilne industrije u tom razdoblju, ali i utjecaj na razvoj ostalih gospodarskih grana na tadašnjem prostoru. U ovoj dijelu rada prikazat će se pozicija tekstilne i odjevne industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj kroz analizu pokazatelja učinkovitosti odabranih poduzeća koja posluju na području triju županija sjeverozapadne Hrvatske i to u Varaždinskoj, Međimurskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji s obzirom da je na tim prostorima započeo snažan razvoj tekstilne industrije. U svakoj županiji odabrano je po pet poduzeća koja zbog povijesnog doprinosa, imena, broja zaposlenih ili profita koji ostvaruju obilježavaju tekstilnu industriju tog područja. Analiza je napravljena za

¹² Franjo RUŽA, „Gospodarstvo Varaždina koncem 19. i početkom 20. stoljeća“, Zbornik radova FOI, 17, Varaždin, 1993.,157 - 186.

Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis (godine 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019).

svako poduzeće za razdoblje od 2015.-2018. godine. Na kraju ovog dijela rada prikazat će se usporedba kretanja za analizirana poduzeća u odnosu na prosječne vrijednosti odnosno pokazatelje za ukupnu tekstilnu i odjevnu industriju u Hrvatskoj. Prije same analize učinkovitosti u tablici 7 prikazana su kretanja broja zaposlenih u tekstilnoj i odjevnoj industriji u tim županijama u 2018. i 2019. godini, a zatim u tablici 8 broj poduzetnika koji posluju na navedenim prostorima¹³.

Tablica 7. Broj zaposlenih u proizvodnji tekstila i odjeće (000) (2018. i 2019.)
Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis

ŽUPANIJA	2018.				2019.			
	Ukupno zaposleni	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće	Ukupno (c13 i c14)	Ukupno zaposleni	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće	Ukupno (c13 i c14)
Varaždinska županija	62.422	168	2.613	2.781 (4.46%)	64.117	193	2.561	2.754 (4.30%)
Međimurska županija	40.699	240	1.392	1.632 (4.00%)	40.964	209	1.268	1.477 (3.60%)
Krapinsko - zagorska županija	36.957	282	1.117	1.399 (3.79%)	36.957	273	1.047	1.320 (3,56%)

U tablici 7 prikazan je broj zaposlenih po županijama za djelatnosti C13 i C14 za 2018. i 2019. godinu te su izračunati udjeli zaposlenih u proizvodnji tekstila i proizvodnji odjeće u odnosu na ukupnu zaposlenost u tim županijama. Prema podacima vidljivo je kako u strukturi ukupno zaposlenih udio proizvodnje tekstila i odjeće je vrlo nizak, a najviše zaposlenih je u Varaždinskoj županiji u obje grane i obje godine.

¹³ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis (godine 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019).

U tablici 7 prikazan je broj zaposlenih po županijama za djelatnosti C13 i C14 za 2018. i 2019. godinu te su izračunati udjeli zaposlenih u proizvodnji tekstila i proizvodnji odjeće u odnosu na ukupnu zaposlenost u tim županijama. Prema podacima vidljivo je kako u strukturi ukupno zaposlenih udio proizvodnje tekstila i odjeće je vrlo nizak, a najviše zaposlenih je u Varaždinskoj županiji u obje grane i obje godine.

U 2018. godini ukupno zaposlenih djelatnika u proizvodnji tekstila u Republici Hrvatskoj bilo je 1545 osobe, a u 2019. godini 1504 osobe, dok u proizvodnji odjeće 2018. godine bilo 9345 zaposlenih, a 2019. godine 8771 osoba. Ukoliko se izračuna udio zaposlenih u tri analizirane županije u odnosu na ukupan broj zaposlenih za svaku pojedinu granu tada je udio zaposlenih u proizvodnji tekstila 44,67% (2018.) i 44,89% (2019.). U proizvodnji odjeće ti udjeli iznose 54,82% (2018.) i 55,60% (2019.). Temeljem navedenog zaključuje se kako te tri županije zapošljavaju oko 50% i više svih zaposlenih u proizvodnji tekstila i odjeće na području Republike Hrvatske.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore u 2019. godine u Hrvatskoj je bilo 272 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja tekstila, a 588 poduzeća s osnovnom djelatnošću proizvodnje odjeće. U tablici 8 prikazani su podaci po županijama za razdoblje od 2015. – 2018. godine, a kako bismo vidjeli putanju kretanja poslovnih subjekta u tim granama na tim prostorima.

U tablici 7 prikazan je broj zaposlenih po županijama za djelatnosti C13 i C14 za 2018. i 2019. godinu te su izračunati udjeli zaposlenih u proizvodnji tekstila i proizvodnji odjeće u odnosu na ukupnu zaposlenost u tim županijama. Prema podacima vidljivo je kako u strukturi ukupno zaposlenih udio proizvodnje tekstila i odjeće je vrlo nizak, a najviše zaposlenih je u Varaždinskoj županiji u obje grane i obje godine.

U 2018. godini ukupno zaposlenih djelatnika u proizvodnji tekstila u Republici Hrvatskoj bilo je 1545 osobe, a u 2019. godini 1504 osobe, dok u proizvodnji odjeće 2018. godine bilo 9345 zaposlenih, a 2019. godine 8771 osoba.¹⁴ Ukoliko se izračuna udio zaposlenih u tri analizirane županije u odnosu na ukupan broj zaposlenih za svaku pojedinu granu tada je udio zaposlenih u proizvodnji tekstila 44,67% (2018.) i 44,89% (2019.). U proizvodnji odjeće ti udjeli iznose 54,82% (2018.) i 55,60% (2019.). Temeljem navedenog zaključuje se kako te tri županije zapošljavaju oko 50% i više svih zaposlenih u proizvodnji tekstila i odjeće na području Republike Hrvatske.

¹⁴ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2018.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore u 2019. godine u Hrvatskoj je bilo 272 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja tekstila, a 588 poduzeća s osnovnom djelatnošću proizvodnje odjeće. U tablici 8 prikazani su podaci po županijama za razdoblje od 2015. – 2018. godine, a kako bismo vidjeli putanju kretanja poslovnih subjekata u tim granama na tim prostorima.

Tablica 8. Broj poslovnih subjekata po županijama (2015. – 2018.)
Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis

Županija	2015.		2016.	
	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće
Varaždinska županija	13 (5,03%)	31 (6,01%)	13 (4,58%)	30 (5,69%)
Međimurska županija	16 (6,20%)	56 (10,87%)	15 (5,59%)	58 (11%)
Krapinsko - zagorska županija	18 (6,97%)	26 (5,04%)	17 (6,34%)	30 (5,69%)
Ukupno RH	258	515	268	527

Županija	2017.		2018.	
	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće	Proizvodnja tekstila	Proizvodnja odjeće
Varaždinska županija	14(5,05)	30(5,63)	12 (4,16)	42 (7,38%)
Međimurska županija	17(6,12)	58(10,90)	18 (6,25%)	59 (10,36%)
Krapinsko - zagorska županija	19(6,85)	29(5,45)	27(9,37%)	28 (4,92%)
Ukupno RH	277	532	288	569

Prema podacima iz Tablice 5 vidljiva je struktura poduzetnika u proizvodnji tekstila i odjeće za razdoblje od 2015. do 2018. godine. U 2017. i 2018. godine vidljiv je porast broja novo registriranih poslovnih subjekata (ukupno), što je dobar pokazatelj razvoja i investiranja u ove industrije. Kroz ovo razdoblje Međimurska županija ima najveći broj poduzetnika u proizvodnji odjeće, dok Krapinsko - zagorska županija se ističe brojem poduzetnika u proizvodnji tekstila.

3.1. Učinkovitost tekstilne industrije Varaždinske, Međimurske i Krapinsko – zagorske županije

Kako bi se ispitalo kretanje učinkovitosti tekstilne industrije na području Varaždinske, Međimurske i Krapinsko – zagorske županije napravljena je analiza za razdoblje od 2015.- 2018. godine na način da su izračunate vrijednosti odabranih relativnih pokazatelja za poslovne subjekte koji posluju na području tih županija. Za svaku županiju odabrano je pet poslovnih subjekta grane C13 ili C14 koji svojim poslovanjem ostvaruju značajan doprinos razvoju tekstilne industrije tog kraja, ali i cijelog gospodarstva. Navedena poduzeća odabrana su jer su i/ili od povijesnog značaja za taj kraj (primjerice Varteks d.d. za Varaždinsku županiju, Čateks d. o. o. za Međimursku, Tvornica tekstila Veliko Trgovišće d. o. o. za Krapinsko - zagorsku županiju), ili se ističu po velikom broju ljudi koji zapošljavaju (Com Prom Plus d. o. o., Tubla d. o. o.) ili koriste visoku tehnologiju u poslovanju (AquafilCRO d. o. o.). Na temelju dostupnih podataka iz financijskih izvještaja¹⁵ za odabrana poduzeća izračunate su vrijednosti produktivnosti rada, ekonomičnosti i rentabilnosti. Produktivnost rada izračunata je kao omjer ukupnog prihoda i broja zaposlenih unutar godine dana, zatim ekonomičnost kao odnos ukupnih prihoda i ukupnih troškova te rentabilnost poslovanja na osnovi bruto dobiti i troškova poslovanja. Rezultati su prikazani tablično, za svaku županiju pojedinačno.

3.1.1. Varaždinska županija

Povijesni razvoj tekstilne industrije započeo je upravo na prostorima današnje Varaždinske županije, a koja i danas zauzima vodeće mjesto ove industrijske grane. U analizu učinkovitosti uključeno je pet poduzeća koja svojim poslovanjem doprinose razvoju tekstilne industrije sjeverozapadne regije. Varteks d. d. sa sjedištem u Varaždinu i danas je vodeće hrvatsko poduzeće u proizvodnji muških i ženskih odjevnih predmeta. Poduzeće koje je povijesno obilježilo ovu županiju i koje je usprkos teškim razdobljima i poslovnim „krizama“ uspjelo zadržati svoju autentičnost i posebnost te prepoznatljivost svojih proizvoda na domaćem i inozemnom tržištu. Drugo poduzeće koje je značajno za razvoj industrije svile na ovim prostorima je današnji VIS Promotex d. o. o., sa sjedištem u Varaždinu,

¹⁵ <https://www.fina.hr/informacije-o-racunima-poslovnih-subjekata>, 10. 11. 2020.

a čija je djelatnost vezana uz proizvodnju raznih kategorija tekstilnih proizvoda. U analizu je uključeno i poduzeće Com Prom Plus d. o. o., sa sjedištem u Varaždinu, a koje posluje unutar talijanske grupacije Calzedonia i ističe se proizvodnjom kupaćih kostima, zatim Intinova d. o. o., sa sjedištem u Majerju, poduzeće koje također posluje unutar navedene grupacije, a registrirano za proizvodnju vanjske odjeće te YITRES d.o.o., sa sjedištem u Donjem Knegincu registrirano za proizvodnju čarapa.

Analiza je napravljena za razdoblje od 2015. – 2016. godine na bazi izračuna koeficijenta produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti za svako poduzeće pojedinačno, a temeljem podataka prikupljenih iz financijskih izvješća.¹⁶

Tablica 9. Produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost poduzetnika tekstilne industrije Varaždinske županije

Izvor: Izračun autora prema podacima FINA

Poslovni subjekti	2015.			2016.		
	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Varteks d.d.	154.00	0.96	-3.71	127.00	0.91	-9.03
Com Prom Plus D.O.O.	253.312,00	1.32	32.48	268.406,00	1.32	32.02
Vis Promotex d.o.o.	335.083,00	1.07	7.43	432.276,00	1.14	14.14
Yitres d.o.o.	608.508,00	1.04	4.13	575.063,00	1.07	6.95
Intinova d.o.o.	345.086,00	1.03	2.53	190.035,00	0.90	-10.17

¹⁶ <https://www.fina.hr/informacije-o-racunima-poslovnih-subjekata>, 10. 11. 2020.

Poslovni subjekti	2017.			2018.		
	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Varteks d.d.	116.25	0.83	-17.17	130.39	0.84	-15.83
Com Prom Plus d.o.o.	291.348,00	1.18	18.44	289.690,00	1.10	10.48
Vis Promotex d.o.o.	454.567,00	1.13	13.24	499.679,00	1.10	9.76
Yitres d.o.o.	685.881,00	1.09	8.86	645.035,00	1.08	8.34
Intinova d.o.o.	169.468,00	0.80	-19.70	730.101,00	0.99	-1.34

Prema podacima iz tablice 4, koja prikazuje ukupnu produktivnost tekstilne i odjevne industrije u Republici Hrvatskoj i izračunom prosječne produktivnosti za obje grane pojedino i zasebno za razdoblje od 2013. do 2018. godine, produktivnost tekstilne industrije iznosila je 437,376 kn po zaposlenom, a odjevne 281,387 kn po zaposlenom, dok obje grane zajedno u analiziranom razdoblju imale su prosječnu produktivnost od 359,381 kn po zaposlenom. Usporedbom prosječne produktivnosti i produktivnosti poduzeća u tablici 9., može se zaključiti kako je produktivnost poduzeća YITRES d.o.o. oko 30% iznad prosjeka u odnosu na tekstilnu i prosječnu (ukupnu) produktivnost, dok ostala poduzeća ostvaruju produktivnost u rangu sa prosječnom, ili ispod prosjeka što je slučaj Varteks d. d.. Nadalje, analiza koeficijenta ekonomičnosti ukazuje na ekonomično poslovanje ovih poduzeća, ali i na ekonomičnost veću od prosjeka za ukupnu industriju (tablica 5).

Usporedba koeficijenta rentabilnosti (tablica 9) u odnosu na rentabilnost za cjelokupnu industriju (tablica 6) kod pojedinih poduzeća istupa visoko iznad prosjeka, a najbolje poslovanje bilježe Com Prom Plus d. o. o., te Vis Promotex d. o. o. Poduzeće Varteks d.d. najviše zaostaje u cjelokupnoj analizi učinkovitost što vjerojatno zbog brojnih negativnih faktora koji su utjecali na razvoj tog poduzeća u proteklim godinama.

3.1.2. Međimurska županija

Za ovu analizu na području Međimurske županije odabrana su poduzeća koja svojom tradicijom, veličinom, i/ili dobrim rezultatima poslovanja doprinose gospodarskom razvoju ove županije i regije. Poduzeće TUBLA d.o.o., sa sjedištem u Čakovcu u vlasništvu je grupacije Calzedonia i bavi se proizvodnjom čarapa, zatim poduzeće Čateks d.d., sa sjedištem u Čakovcu i dugogodišnjom proizvodnjom gotovih tekstilnih proizvoda (osim odjeće) obilježilo je povijest tekstilne industrije Međimurske županije. Enigma Design d.o.o., sa sjedištem u Čakovcu manje je poduzeće koje bavi se proizvodnjom odjeće, a danas zapošljava oko 60 djelatnika odjevne industrije. MTČ Tvornica Trikotaže d.d., Štrigova, registrirano je za proizvodnju prvenstveno dječje odjeće te Katex d.o.o., sa sjedištem u Čakovcu koje se također primarno bavi proizvodnjom odjeće. Na prostorima Međimurske županije nalazi se dosta manjih poduzeća koja su specijalizirana za proizvodnju odjeće, a neka od njih nastala su stečajem i zatvaranjem tvornice Međimurska trikotaža u Čakovcu (nekad poznato samo kao MTČ Čakovec).

Tablica 10. Produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost poduzetnika tekstilne industrije Međimurske županije
Izvor: Izračun autora prema FINA

Poslovni subjekti	Produktivnost	2015.		2016.		
		Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Tubla d.o.o.	527.841,00	1.09	8.62	536.558,00	1.09	8.87
Čateks d.o.o.	303.138,00	1.03	2.60	265.122,00	1.01	1.37
Enigma design d.o.o.	58.850,00	1.02	1.75	57.977,00	1.01	1.31
MTČ Tvornica Trikotaže d.d.	83.791,00	1.01	0.78	87.400,00	1.00	0.21
Čateks d.o.o.	131.127,00	1.12	11.78	120.488,00	1.07	7.36

Poslovni subjekti	2017.			2018.		
	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Tubla d.o.o.	495.539,00	1.08	7.61	571.849,00	1.07	6.73
Čateks d.o.o.	251.860,00	1.01	0.90	323.604,00	1.04	3.84
Enigma design d.o.o.	58.850,00	1.01	1.40	33.061,00	1.04	3.65
MTČ Tvornica Trikotaže d.d.	86.074,60	0.64	-36.45	98.536,00	1.05	4.59
Čateks d.o.o.	147.959,96	1.07	7.21	123.601,00	1.07	6.53

Najveća produktivnost zabilježena je kod poduzeća Tubla d.o.o., dok ostala poduzeća bilježe produktivnost nižu od prosjeka (tablica 4). Razlog tome je što većina poduzeća ove županije je u kategorizaciji malih i srednjih poduzetnika uglavnom orijentirana na proizvodnju odjeće sa smanjenom upotrebom novih i inovativnih tehnologija u procesu proizvodnje. Poduzeće MTČ Tvornica Trikotaže d. d. u Štrigovi u 2016. i 2017. godini bilježi neekonomično poslovanje, a razlog tome su promjene u strukturi vlasništava i ponovno pokretanje proizvodnje nakon raspada tvornice Međimurska trikotaža u Čakovcu. Ostala poduzeća ukazuju na ekonomično poslovanje u 2018. godini što je vrlo pozitivni i dobar pokazatelj za buduća kretanja. Poduzeće Katex d. o. o. i Tubla d. o. o. ukazuju na visoku stopu rentabilnosti u odnosu na rentabilnost za ukupnu tekstilnu industriji (tablica 6).

3.1.3. Krapinsko – zagorska županija

Brojna tekstilna poduzeća obilježavaju gospodarsku aktivnost Krapinsko – zagorske županije. Poduzeća koja smo odabrali za ovu analizu vodeći su proizvođači tekstila i/ili odjeće na tom području. Poduzeće Kotka d. d., sa sjedištem u Krapini hrvatski je vodeći proizvođač muških odjela, zatim poduzeće AquafilCro d. o. o., sa sjedištem u Oroslavlju vodeći je u procesu pripreme i predenja tekstilnih vlakana. Tvornica tekstila Veliko Trgovišće d. o. o., sa sjedištem u Velikom Trgovišću vodeći je proizvođač stolnog i postelnog rublja, zatim Predionica Klanjec d. o. o., sa sjedištem u Klanjcu najznačajnija je na tom području u pripremi

i pređenju tekstilnih vlakna. Regeneracija d. o. o., Zabok, iz Zaboka bavi se proizvodnjom netkanog tekstila i proizvoda od netkanog tekstila, odnosno poznata je po proizvodnji tepiha. Navedena poduzeća svojim dugogodišnjim poslovanjem obilježavaju tekstilnu industriju Republike Hrvatske i te županije.

Tablica 11. Produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost poduzetnika tekstilne industrije Krapinsko - zagorske županije
Izvor: Izračun autora prema FINA

Poslovni subjekti	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Kotka d.d.	88.111,00	1.03	2.63	89.869,00	1.03	3.00
AquafilCRO d.o.o	1.141.149,00	1.02	1.65	1.111.722,00	1.02	2.40
Tvornica tekstila Veliko Trgovišće d.o.o.	509.329,00	1.00	0.50	488.220,00	1.00	0.41
Regeneracija Zabok d.o.o.	339.012,00	1.01	1.45	378.853,00	1.02	2.50
Predionica Klanjec d.d.	524.304,00	1.11	11.19	353.909,00	1.01	1.07

Poslovni subjekti	2017			2018		
	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost	Produktivnost	Ekonomičnost	Rentabilnost
Kotka d.d.	86.054,00	1,02	2,44	92.827,00	1.00	0,30
AquafilCro d.o.o.	1.024.818,00	1,01	1,48	1.024.818,00	1.05	4,73
Tvornica tekstila Veliko Trgovišće d.o.o.	529.896,00	1,01	1,37	542.200,00	1.06	5,63
Regeneracija Zabok d.o.o.	314.958,00	0,98	-2,22	427.516,50	1.00	0,45
Predionica Klanjec d.d.	421.635,00	1,00	0,05	563.013,54	1.03	3,11

Podaci iz tablice 11. pokazuju vrijednosti koeficijenta produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti. Prema vrijednostima produktivnosti po zaposlenom u odnosu na prosječnu produktivnost (tablica 4) poduzeće AquafilCro d.o.o. istupa s iznimno viskom produktivnošću, dok se produktivnost ostalih poduzeća kreće malo iznad ili u okvirima prosjeka. Poduzeća posluju ekonomično, sa smanjenom rentabilnosti zbog visokih troškova poslovanja i smanjenog ulaganja u sustav tehnologije i automatizacije.

4. ZAKLJUČAK

Tekstilna i odjevna industrija zauzimaju važno mjesto u hrvatskom gospodarstvu s obzirom na dugogodišnju tradiciju, veliki broj zaposlenih i povezanost s europskim, ali i svjetskim tržištima. Unatoč dinamičnim promjenama na svjetskom tržištu i promjenama s kojima se tekstilna industrija danas susreće ona se još uvijek nalazi na vrhu gospodarskih grana u velikom broju županija Republike Hrvatske. Mnoge međunarodne tvrtke prepoznale su potencijal Republike Hrvatske te investiraju i posluju na našem području, a čime bitno utječu i na jačanje domaće konkurencije.

Tekstilna industrija ima iznimno važan utjecaj na razvoj sjeverozapadne hrvatske zbog proizvodnih kapaciteta koji se nalaze na tim prostorima. U radu je izrađena analiza relativnih pokazatelja učinkovitosti kroz analizu produktivnosti, rentabilnosti i ekonomičnosti i to za ukupnu tekstilnu industriju u Republici Hrvatskoj i tekstilnu industriju na području triju županija sjeverozapadne Hrvatske. Analizom pokazatelja učinkovitosti odabranih poduzeća koja posluju na području ovih županija došlo se do zaključka da ova poduzeća svojim poslovanjem istupaju od prosječnih vrijednosti ovih pokazatelja za ukupnu industriju ali istupaju i po broju zaposlenih i broju poduzeća koja tamo posluju. Pojedina poduzeća posebno se ističu svojim poslovanjem u ovoj grani djelatnosti. Za svaku županiju možemo istaknuti po jedno poduzeće koje je kroz analizirano razdoblje ostvarilo dobre rezultate poslovanje. Tako se poduzeće YITRES d.o.o. ističe visokom produktivnošću u Varaždinskoj županiji, poduzeće TUBLA d.o.o. se također ističe visokom produktivnošću u Međimurskoj županiji, dok u Krapinsko – zagorskoj županiji iznimno visoku produktivnost je ostvarilo poduzeće AquafilCro d.o.o. Iskustveni podaci o poslovanju tih poduzetnika govore o visokom ulaganju u tehnologiju i automatizaciju poslovanja, što u konačnici i rezultira boljim rezultatima poslovanja.

Mjerenje učinkovitosti relativnim pokazateljima daje nam trenutnu sliku o stanju i kretanju poslovanja ovih poduzeća te nam je podloga za definiranje smjernica budućeg razvoja. Međutim kako se ova analiza temelji isključivo na vrijednostima koje su rezultati poslovanja iz financijskih izvještaja i tako predstavljaju zbirno poslovanja određenog poduzeća na određeni dan, postoje i ograničenja ovakve analize s obzirom da iz tih podataka ne vidimo strukturu npr. troškova i/ili prihoda. Primjerice, povećani troškovi nekog razdoblja mogu ukazivati na investicije poduzeća u sadašnjosti sve s ciljem boljeg poslovanja u budućnosti, a što nam ova analiza ne pokazuje. Nadalje u analizu je uzeti mali uzorak poduzeća, međutim za buduća istraživanja kroz veći uzorak mogli bi doći i do relevantnijih rezultata.

Postoji vizija za promjenama i unapređenjem proizvodnje u tekstilnoj i odjevnoj industriji, a koja je osmišljena na konceptu pametnih tvornica koje koriste informacijske i digitalizirane poslovne procese s ciljem uspostavljena bolje kvalitete, učinkovitosti i smanjenja troškova u proizvodnji. U stvaranju veće efikasnosti potrebno je i bolje praćenje tržišta, kako tržište rada tako i tržište proizvoda ali isto tako i dio izvozne proizvodnje ponovno preusmjeriti na domaće tržište. Promjene u sustavu potražnje mogu dovesti do jačanja ovih grana industrije i podizanje njihove učinkovitosti. Trebalo bi se više orijentirati na domaću proizvodnju i proizvesti više „izvornih tekstilnih proizvoda“ za domaće i međunarodno tržište.

LITERATURA

- 1/ Ivan Damir ANIĆ, Željko LOVRINOVIĆ, Edo RAJH, Ivan TEODOROVIĆ, (ur.), „Ekonomski aspekti razvitka industrije tekstila i odjeće u Republici Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb, Zagreb, 2008., 717.-720.
- 2/ Šimun BABIĆ, Uvod u ekonomiku poduzeća, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2005.
- 3/ Mate BABIĆ, Makroekonomija, Mate, Zagreb, 2007.
- 4/ Đula BOROZAN, Ljiljana DRAKŠIĆ, „Croatian textile industry at the turning point: from survival to growth“, Economic Magazine, Journal of the Faculty of Economics in Osijek, 18, Osijek, 2007., 29-42.
- 5/ Željko BUNIĆ, „Nepovoljna industrijska struktura i nerazvijen klaster – razlozi krize hrvatske tekstilne i odjevne industrije“, Tekstil, 53, 2004., 70 - 82.
- 6/ Goran BUTURAC i sur., „Hrvatska tekstilna industrija u europskoj uniji – konkurentnost i značenje za ukupno gospodarstvo“ Tekstil, 63 (3-4), 2014., 113-125
- 7/ Miran DAMJANIĆ, „Doprinos tekstilne industrije sjeverozapadne Hrvatske gospodarskom razvoju regije“, Sveučilište u Zagrebu Tekstilno – tehnološki fakultet, završni rad, 2018.
- 8/ Stjepan DVORSKI, Vladimir KOVŠČA, Ekonomija za poduzetnike, TIVA tiskara Varaždin, 2011., 110-124.
- 9/ Dragutin HAJDAROVIĆ, „65. obljetnica VIS tkanina d.d. Varaždin“ 11, Vol. 43, 1994., 629-631.
- 10/ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis (godine 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019)

- 11/ Renato GORUP, "Analiza i usporedba kretanja troškova unutar grupe poduzeća Calzedonia Croatia", Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno – tehnološki fakultet, završni rad, 2019.
- 12/ Hrvatska gospodarska komora, Gospodarska kretanja, 2018.
- 13/ Hrvatska gospodarska komora, Gospodarska kretanja, 2019.
- 14/ Kristina MARŠIĆ, Anica HUNJET, "Analysis of the Croatian textile industry based on efficiency measurements using relative indicators of Croatian textile industry, Economic and Social Development, Book of Proceedings, Varaždin, 2020., 1-15.
- 15/ Kristina MARŠIĆ, Josip PETRIC, „Tekstilna industrija sjeverne hrvatske u razdoblju od 1918. do 1929. - poslovanje tvrtki Tivar i Visa“, Tekstil, 68, (4-6), 2019., 106-111.
- 16/ Karl MARX, Kapital - Proces proizvodnje kapitala, Beograd, 1933.
- 17/ Ateeq ur REHMAN, Muhammad Babar RAZMAN, Muhammad SHAFIQ, Abher RASHEED, Matteo Mario SAVINO, "Productivity Improvement Through Time Study Approach: A Case Study from an Apparel Manufacturing Industry of Pakistan", Procedia Manufacturing, 39, 2019., 1447-1454.
- 18/ Franjo RUŽA, „Gospodarstvo Varaždina koncem 19. i početkom 20. stoljeća“, Zbornik radova FOI, 17, Varaždin, 1993., 157 - 186.
- 19/ Josip ŠIMUNIĆ, „Industrijski razvoj grada Varaždina s osvrtom na tekstilnu i metalnu industriju“, Zbornik radova 800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209., Varaždin, 2009., 387-388.
- 20/ <https://www.fina.hr/informacije-o-racunima-poslovnih-subjekata>, 10. 11. 2020.

SUMMARY

CONTRIBUTION OF THE TEXTILE INDUSTRY IN NORTHWESTERN CROATIA TO THE EFFICIENCY OF THE CROATIAN TEXTILE INDUSTRY AS A WHOLE

As a branch of manufacturing industry, textile industry is of great significance to the economy of Republic of Croatia. As one of the oldest industry branches, it encompasses production of clothing and textile, manufactured with both natural and artificial materials. Textile products and the necessity to dress are a significant part of each household's essential consumption. Direct codependency between the production of textile and the production of clothing items is very high, although their connection to the rest of the industry does not show any si-

high, although their connection to the rest of the industry does not show any significant correlation with regards to development. This paper is to analyze quantitative business success indicators for the textile industry of Republic of Croatia; said indicators being productivity, profitability and cost effectiveness; with the objective of positioning and foreseeing the future macroeconomic trends within the industry. Apart from the analysis of the aforementioned business success indicators, this paper also provides the values of basic macroeconomic indicators, as well as business success indicators for certain textile businesses in the northwestern region of Croatia.

Based on the business efficiency analysis, this paper is to illustrate the importance of the textile industry in the northwest to the development of the Croatian textile industry as a whole. Furthermore, this paper is to define guidelines necessary to achieve improved efficiency and further future growth of this part of Croatia, as well as of the entire economy.

Key Words: textile and clothing industry; northwestern Croatia; efficiency; analysis; businesses.